

Dr. Fr. Ilešič:

† Anton Klodič vitez Sabladoski.

Dne 15. februarja t. l. je po kratki bolezni v Trstu umrl A. Klodič vit. Sabladoski, c. kr. dvorni svetnik v p., odlikovan z redom železne krone III. razreda. Italijanski red, ki so mu ga svoj čas ponujali, je odbil; enako srbskega: Klodič je bil avstrijski šolnik. Bil je pisatelj, pa ne samo šolski ali šolniški, marveč tudi beletrist. A zadnje izginja povsem za ogromnim delom, ki ga je šolnik Klodič opravil za uradniško pisalno mizo, rešujoč akte in izdelujoč učne načrte. Šolnik in beletrist! Kakor orač in škrjanec! Zdi se, da na širše odjekne smrt škrjančeva nego smrt oračeva. Pač orje tudi šolnik, a ne gleda nanj sinje nebo, kakor na orača na njivi.

Pozorni so ob njegovi smrti postali ožji zemljaki njegovi, Primorci, ker je med njimi preživel večji del svojega življenja, a drugeje le starejši Slovenci, možje pokolenja Šumanovega, Pleteršnikovega, Stritarjevega. Ne vem, če so se ga spomnili centralni avstrijski krogi, ki je za njih občo osnovo današnje šole preobrazil v konkretnejše načrte.

Klodič je bil rojen kot kmetški sin dne 10. novembra 1836. v Hlodičih pod Livkom (Sv. Peter pri Čedadu) na Italijanskem. Takrat je bila Beneška še avstrijska; zato se nam ni čuditi, da je študiral v Gorici in Trstu, kjer je prebil maturo. Po dokončanih srednjih šolah — podpiral ga je stric Sabladoski — je stopil v teologijo ter jo tudi dovršil; toda izstopil je, predno je zapel novo mašo. Študiral je nato na Dunaju klasično filologijo. Službovati je začel kot suplent v Spljetu; od l. 1863. do končanega 1. semestra 1866./7. je bil na tržaški občinski gimnaziji; takrat se je odpovedal tej službi ter postal profesor v Gorici, kjer je 1869 postal okrajni šolski nadzornik za goriški okraj; novembra 1870 je odšel v Poreč za pokrajinskega šolskega nadzornika srednjim in ljudskim šolam v Istri. Septembra 1871 je bil premeščen v Gradec, kjer mu je bilo poverjeno nadzorstvo nad učiteljišči in ljudskimi šolami na Štajerskem namesto umirovljenega Močnika; l. 1873. je bil poklican v Trst, kjer je prevzel slovenske in italijanske šole v Trstu in okolici, vse ljudske šole v Istri, slovenske na Goriškem in učiteljišča. Izza l. 1886. je nadzoroval tudi pouk slovenščine na srednjih šolah na Primorskem. V začetku l. 1902. je stopil v pokoj ter je živel v Trstu do svoje smrti.

V posebno intimnih zvezah je bil pokojnik s Kobaridom. Kot vdovec se je poročil z Matildo, sestro pesnika Pagliaruzzija-Krilana iz Kobarida. Tu se je seznanil s pesnikom Gregorčičem. Ko je pesnik Krilan umrl, je izdal Klodič prvi zvezek njegovih poezij (1887), kateremu je sledil v Gabrščkovi „Slovanski knjižnici“ 1895 še drugi. Naslednjega leta je izdal ravnotam tretjo knjigo Krilanovih zbranih spisov, prozo. Na uvodnem mestu je orisal pesnikov rojstni kraj in Krilanov življenjepis. — Okoli 1867 se je mnogo govorilo o gradbi predilske železnice; to mu je dalo povod, da je spisal igro v verzih „Novi svet“ (1868), ki jo je pozneje predelal in jo naslovil „Materin blagoslov“ (1878, novi natis 1895). — Kratka vsebina te trodejanke je sledeča: Kobaridski kovač Peter ljubi Jelo, hčer bogatega kmeta Podkuknika. Ker pa ta vidi le v posestvu zemlje pravo vrednost, ne v obrti, sklene Peter, oditi v svet in si prislužiti tam toliko, da bo imel veljavo tudi pred starimi nazori Podkuknikovimi. Pa predno je še Peter odšel, je bil Podkuknik nekoč v Gorici in tam videl „novi svet“, železnico in kar je z njo v zvezi, ter se seznanil z dvema inženirjema. Prav ta dva inženirja sta prišla potem v Kobarid, da bi začela pripravljala dela za predilsko železnico, ki jo je vlada vzela v misel; naletela sta na Petra in njega ter ostale kobaridske kovače najela v svojo službo. Sicer se je doznalo, da še ni gotovo, katera proga se bo pravzaprav izdelala, ali predilska, ali železnica iz Beneške čez Tolmin v „srce slovenske zemlje, do Ljubljane“, toda stari Podkuknik se je sprijaznil z „novim svetom“, uvidel veliki pomen in plodonosnost obrtnega življenja ter rad privolil v zvezo Jelino in Petrovo, ki je kazala, „da kakor plug, časti je vredno kladivo“. — Miljé Klodičeve igre je trški: bogat kmet, obrtnik, zdravnik, učitelj, inženir. To je čas močno profesorske in narodno-politične literature: Klodičevi kovači govore v šesterostopnih jambih, učitelj in zdravnik pa v sapfinih kiticah proslavljata goro Krn, trg Kobarid in krčmo Sandrovo; razvoj civilizacije se opisuje kakor v spominu na Schillerjev „Spaziergang“.

Po snovi čisto romantičen je zadnji njegov spis, epos „Livško jezero“; srednjeveški vitezi in njih ljubavne pustolovine, in sicer tam med Čedadom in Sočo, med Kukom in Matajurom, kjer je nekdanj baje bilo jezero. V „Livškem jezeru“ je povsem nadvladala manira Ternovca-Lamurskega, tržaškega rodoljubnega filologa, ki je v teh stvareh vplival na Klodiča. (Prim. „Ljublj. zvon“ 1912, str. 505.) — Tržaško dramatično društvo pa hrani rokopisno njegovo dramatično delo „Ivan“.

Pokojnik se je bavil tudi z dialekti svoje ožje domovine. V tej stroki se je spoprijateljil z znanim slavistom Baudouinom de Courtenayjem ter je 1878 izdal v Peterburgu slovenski pisano študijo o narečjih beneških Slovencev. Govoril je slovenski, hrvatski, nemški, italijanski, seveda tudi furlanski dialekt.

Za znano publikacijo „Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild“ je v opisu Primorskega in Dalmacije očrtal „Slavische Sprache und Literatur“ (1891).

Svoji profesorski stroki je posvetil dvoje spisov iz svojih mlajših let: razpravo o Horaciju (1867.) in grško gramatiko v laščini (1870); grščina mu je bila posebno draga. Pozneje ga je služba zanesla na širše šolsko polje in tu si je pridobil posebnih zaslug, ki so prava in trajna njegova vrednost.

Segalo bi predaleč, ako bi Klodiča na tem mestu ocenjeval kot šolnika. Le to naj poudarim, da je očitno močno Klodičeva zasluga, če imamo dandanes na Primorskem bolj slovansko šolstvo nego drugje. Kar nam o tem poroča Glaser v „Zgodovini slovenskega slovstva“ (IV, 325), sloni najbrž na lastnih pojasnilih Klodičevih. Za svoje zasluge na šolskem polju je dobil Klodič l. 1879. viteštvo.¹

Viteštvo mu je porstojalo kot lastna železna krona, vosebit priznanje je moral veščiti. To je bilo takrat
¹ Kot dopomnilo naj omenim nektologa v „Edinosti“ z dne 22. februarja 1914 in v „Učit. tovarišu“ št. 50 (6. marca), ki ga je priobčil Janko Leban.



Ivan Albreht:

Trpinom.

Šli so skozi mrak, šli so skozi noč
 kot kipeča lava;
 divje pesmi vrele so iz prsi.

Njih oči kot ogenj so grozile
 in roke kot jeklo so pretile.

Takrat sem jih vzljubil:
 „O trpeči, jaz sem vaš!“

